

A FŐVÁROSI ÉS A VIDÉKI IFJÚSÁGI KÖZÖSSÉGI MUNKA SPECIFIKUMAI A KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI ILL. A DÉL-DUNÁNTÚLI RÉGIÓBAN ELŐFORDULÓ GYAKORLATOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA TÜKRÉBEN

IFJÚSÁG ÉS VIDÉK C. KONFERENCIA
2019.09.03.

EFOP-5.2.2-17-2017-00007

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

***Az egyik dimenzióban sok a külső inger,
a lehetőség, míg elegendő idő nincs;***

***a másik régióban épp fordítva: kevés az
értékes szabadidős program, miközben
megáll az idő...***

A TARTALOMBÓL:

- - előzmények
 - ***a közép-magyarországi és a dél-dunántúli régió összehasonlítása*** (infrastruktúra, munkaerőpiac, mobilizáció, oktatási intézmények, a társas élet szinterei, a szabadidő eltöltése, kulturális élet lehetőségei, fogyasztási szokások, szociális ellátás stb.)
 - **az ifjúsági lakosság összehasonlítása a két régióban**
 - **a helyi ifjúsági munka módszereinek összehasonlítása, jó gyakorlatok**
 - **összegzés, következtetések**

ÖSSZEHASONLÍTÁSUNK ALAPJA – KÖZÉP-MAGYARORSZÁG

- Egy olyan régió, amely az ország területének csupán 6%-át foglalja el, népességének azonban több mint egynegyede (2,9 millió fő) él itt.
- A népsűrűség ennek köszönhetően a négyszerese az országos átlagnak (414 fő/km²). A régió évtizedek óta is a legdinamikusabban fejlődő térsége az országnak, amelynek oka főként a főváros kiemelkedő szerepe.

ÖSSZEHASONLÍTÁSUNK ALAPJA – DÉL-DUNÁNTÚL

- Egy olyan régió, ahol a népesség természetes fogyása, korösszetételének romlása hosszú ideje tartó, kedvezőtlen tendencia;
- ahol az ország három legritkábban lakott megyéje közül kettő is itt található;
- ahol a munkanélküliek száma (15-74 év) 0.4 százalékponttal emelkedett, miközben az országos átlag 0.9 százalékponttal nőtt (KSH 2017. április-június).

A KÉT RÉGIÓ FÖLDRAJZI ELHELYEZKEDÉSE

KÖZÉP-MAGYARORSZÁG RÉGIÓ

- az ország legfejlettebb régióját **Pest megye és Budapest** alkotja
- teljes népessége nagyjából **2.971.246 fő**, az ország **legsűrűbben lakott országrésze** (népsűrűsége megközelíti az országos átlag négyszeresét)
- a fiatalok több mint negyede (**27%**) itt él
- a főváros határozza meg a településszerkezetet, ráadásul a régióban élő fiatalok jelentős részének a főváros határozza meg a mindennapjait is (a lakhelyük és Budapest között **ingázó fiatalok**)
- Településrendszere 3 részre tagolható: **főváros, az agglomeráció 80 települése, ill. Pest megye ezeken kívül eső része.**
- Az egyetlen magyarországi régió, amelynek **nincsenek stagnáló vagy lemaradó részei.**
- Az **ország gazdaságilag legfejlettebb térsége**, ide koncentrálódik a hazánkban bejegyzett külföldi tőke több mint 69%-a és a regisztrált vállalkozások több mint 40%-a (hozzá kell tenni azonban, hogy ezek jelentős része a fővárosban található).
- A lakosság változó ütemben fogy, a régió fejlesztési stratégiája szerint (2007-2013): a jövőben Budapesten várhatóan **tovább folytatódik a népesség átlagot meghaladó ütemű csökkenése, melyet a főváros irányába történő bevándorlás csak részben tud ellensúlyozni.** Az

KÖZÉP-MAGYARORSZÁG RÉGIÓ IFJÚSÁGI HELYZETKÉPE

A 2017-es nagymintás ifjúságkutatás (Székely, Nagy, 2018.) eredményeire támaszkodva lássuk a „legeket”:

- Az országos átlaghoz képest **kisebb arányú párkapcsolati elköteleződés** jellemzi az itt élő fiatalokat, ami az egész régióra jellemzően **kisebb házasodási, ill. gyermekvállalási kedvvel társul.**
- A régió fiataljai valamivel **iskolázottabbak, nagyobb az idegen nyelvet beszélők aránya**, de egyúttal idősebbek is, mint az országos átlag (Székely, Nagy, 2018).
- Bár a **tanulók aránya** 2017-ben a régiót tekintve az országos átlagnak megfelelő (40% felett), az országosnál is **alacsonyabb tanulási kedv és a szakmai jövő bizonytalansága, egy pesszimistább hozzáállás jellemzi a régióbéli fiatalokat.** Mindez elsősorban a régió községekben lakó fiataljaira jellemző.
- A többi régióhoz hasonlítva átlagosan **alacsonyabb mértékű munkatapasztalat mellett, de nagyobb arányban - zömmel teljes állásban- dolgoznak az itt élő fiatalok.**
- A vállalkozók aránya az országot jellemző alacsony átlagnál is rosszabb (4 helyett 3 %, miközben a hazai vállalkozások 40%-a a régióban található).
- A **munkahely találási és megtartási esélyek a régióban sokkal jobbak**, de ez a hatás elsősorban a budapesti adatoknak köszönhető, a régióban, akár csak az egész országban egy települési lejtő figyelhető meg ennek tekintetében is (**minél kisebb település, annál inkább romlanak az esélyek**).
- A fiatalok **anyagi helyzetét** tekintve is a fővárosra és a régióra jellemző az országoshoz képest **legkedvezőbb adat.**

KÖZÉP-MAGYARORSZÁG RÉGIÓ IFJÚSÁGI HELYZETKÉPE

- **Összegezve** a régió fiataljai számára számos előnyt és lehetőséget biztosít a központi régió, ennek ellenére **az itt élő fiatalok kevésbé értékelik előnyösnek élethelyzetüket** (Székely, Nagy, 2018).
- Székely és Nagy magyarázata szerint, ennek oka, hogy a régióban a fiatalok számára **olyan referenciák is elérhetőek, amelyek mentén az elvárásaik is magasabbak**, mint az ország más részein.
- fővárosra koncentrálódó ifjúsági munka
- **Közép-Magyarországi Régió Stratégiai Terve 2014-2020**
kulcsszavai:
 - kreativitásra épülő kulturális gazdaság,
 - innováció,
 - kutatás-fejlesztés,
 - tudásbázis-fejlesztés

DÉL-DUNÁNTÚL RÉGIÓ

DÉL-DUNÁNTÚL RÉGIÓ

- Területének nagyságát tekintve (14.169 km²) **közepes méretű régió**nak számít.
- Lélekszáma 2017-ban a KSH adatai alapján **925.180 fő** volt (7263 fővel kevesebb, mint egy évvel korábban).
- **Az ország legritkábban lakott régiója (arányait tekintve)**, négyzetkilométerenként itt mindössze 65-en élnek, szemben a 107 fős országos átlaggal.
- Az 500 és 200 főnél kevesebb lakossal bíró települések aránya az országos átlag felett van.
- Sok az utóbbi évtizedben nagyközségből várossá lett település.
- **A népességszám-csökkenés, korösszetétel-romlás is jelentős:** Dél-Dunántúlon az öregedési index értéke egy év alatt 126-ról 129-re emelkedett (KSH - Dél-dunántúli Statisztikai Tükör 2017/12).
- A természetes fogyás mellett az **elvándorlás** is jelentős szerepet játszik a népességszám változásában, ennek főbb mozgatórugói az **infrastruktúra, a kedvezőbb életkörülmények és környezeti hatások közé kerülés.**
- Jelentősen elmarad a többi régió átlagától **a bruttó hazai terméket, a beruházásokat, az ipar értékesítésének nagyságrendjét és a külföldi érdekeltségű működő vállalkozások számát tekintve, míg ez utóbbiak tőke-ellátottságának terén messze legutolsó az országban.**

DÉL-DUNÁNTÚL RÉGIÓ IFJÚSÁGI HELYZETKÉPE

- **A 2017-es nagymintás ifjúságkutatás (Székely, Nagy, 2018.) eredményeire támaszkodva lássuk a „legeket”:**
- A régióban élő fiatalok problémái eltérőek, párhuzamosan a megyék, kistérségek eltérő gondjaival.
- Míg **Somogy megyében** az országos átlagtól **negatív irányban tér el a sportoló fiatalok aránya**, amelynek tényét tovább súlyosbítja, hogy **ebben a megyében a legmagasabb - a régió belül - a passzív szórakozást (TV-nézés) gyakorlók aránya**, ezzel szemben **Baranyában a fiatalok inkább színes életet élnek, jobb az informatikai ellátottságuk, de inkább hajlamosak a kábítószer fogyasztásra, és elkeseredettebbek az anyagi helyzetüket tekintve**, mint a régió más megyéinek fiataljai.
- A régióban a fiatalok életterületeiket tekintve **a legkevésbé elégedettek a munkavállalási lehetőségekkel, az anyagi helyzetükkel, jövőbeni lehetőségeikkel.**
- A Dél-dunántúli régió **a harmadik legrosszabb anyagi körülmények között élő térség.** Baranya megyében a fiatalok 37 %-a volt már munkanélküli, alacsony az egy háztartásra eső kereső személyek száma.
- Régió belül Tolna megyében a legmagasabb azok aránya, akiknek **elváltak a szüleik.** A megyében élő fiatalokra inkább jellemző, hogy **a szüleik súlyos anyagi gondokkal küszködtek, vagy súlyos anyagi kár érte őket.**
- A régióban **magas azoknak a családoknak a száma, ahol hó végére elfogy a háztartás pénze, ez minden harmadik fiatalra igaz Baranya megyében.** Észak-Magyarország után a második régió Dél-Dunántúl, ahol **a fiatalok háztartásai a kiadásaikon felül nem tudnak megtakarítani.** Míg az országban átlagosan minden negyedik fiatal családjában van valamilyen hitel vagy tartozás, addig a **Dél-Dunántúlon élő fiatalok 42 %-ának van valamilyen hitele (vagy családjának).**
- A fiatalok ennek **megoldását inkább a költözésben – más településre, más megyébe vagy külföldre – látják, mint a tanulásban.** A második olyan régió, ahol **a legtöbben lennének hajlandóak külföldre menni azért, hogy jobb anyagi körülmények között élhessenek (79%).**

DÉL-DUNÁNTÚL RÉGIÓ IFJÚSÁGI HELYZETKÉPE

- a régió átlagon felül teljesít az alkohol- és kábítószer-fogyasztásban és a dohányzásban: **a fiatalok háromnegyede valamilyen rendszerességgel fogyaszt alkoholt**, s a harmadik olyan régió, ahol **a legmagasabb a naponta dohányzó fiatalok száma**; a térségre inkább jellemző, hogy **a fiataloknak olyan barátai vannak, akik már fogyasztottak kábítószer** - vagy akár ők maguk is fogyasztók voltak - mint az ország más régióira
- ezek ellenére biztató lehetne, hogy **Somogy megyében jellemző a visszafogottabb életmód, a vallásos fiatalok magasabb aránya is**. A fiatalok **a legkevesebb erőszakkal és problémával Somogy megyében találkoztak**, az ő értékeik az országos átlag alatt helyezkednek el.
- A magyar fiatalok 80 %-ának van számítógépe (PC, laptop vagy tablet) és 74 %-nak van internet hozzáférése. A Dél-dunántúli régió mindkét szempontból jobb ellátottsággal bír, mint az átlagos régiók. **A régióon belül Baranya megyében van a legtöbb háztartásban számítógép: a fiatalok 88 %-ának van számítógépe és ennek megfelelően ebben a megyében van a legtöbb fiatalnak internet hozzáférése (79 %).**

DÉL-DUNÁNTÚL RÉGIÓ

IFJÚSÁGI HELYZETKÉPE

- **Összegezve** a fiatalok problémái, félelmeik, jövőbeni bizonytalanságaik és kilátástalanságaik tovább gyűrűznek, s még masszívabb problémaköröket generálnak a mindennapi életük terén, s későbbi választásaik során (alul-pozicionálás- pályaválasztás – sikertelenség – motiválatlanság – depresszió), talán nem véletlen, hogy **a fiatalok 39 %-a sorolja magát az alsó közép társadalmi csoportba.**
- Laki László szavait felidézve **a modernizációs folyamatokból való kimaradás, nem-érintettség helyzete és természetesen mindennapi tapasztalatai erősítik a kirekesztettség érzését a fiatalokban.** (Gazsó-Laki-Pitti, 2008)

KÖZÉP-MAGYARORSZÁG

Észlelt problémák	Hol tartunk jelenleg a régióban?	Javasolt fejlesztési célok	Eszközök, módszerek
alacsonyabb szintű párkapcsolati elköteleződés ill. kisebb házasodási-, gyermekvállalási kedv	A családi otthontermetési kedvezmény (CSOK) élénkítő hatása a tudatos családtervezésre Helyi szintű szemléletformáló mikroprogramok (iskolákban és egyéb ifjúsági intézményekben)	kommunikáció fejlesztése, érzelmek, együttműködés, asszertivitás fejlesztése (oktatás, szoc. munka és közművelődési területeken egyaránt)	coach-ok, védőnők, jó példák bemutatása rendhagyó családi napok
pesszimista hozzáállás, alacsonyabb tanulási kedv, a szakmai jövőkép bizonytalansága	nem tudunk róla, hogy ilyen célú programok valósultak volna meg	oktatásreform, élménypedagógia, alternatív iskolák, próbahetek a különféle felsőoktatási szakokon	kitekintés a világba, célok felkutatása, figyelem, elismertség
alacsony vállalkozási kedv	inkubátor-házak	gazdasági, vállalkozási ismeretek tanítása alap- és középfokon már egyaránt,	projekt alapú oktatási módszerek becsempészése az oktatásba, közművelődésbe, szociális munkába egyaránt
az ingázó fiatalok szociális elszigetelődése (kevés szabadidő, barátok és helyi közösségek, helyek hiánya)	nem tudunk róla, hogy ilyen célú programok valósultak volna meg	infrastruktúra fejlesztése, közösségi terek kialakítása (még mindig kellene nagyon)	pl. ifjúsági büfé-kocsi a vonatokon, vagy telefonos alkalmazás: „Te is velem zötyögsz?”
alacsony szervezeti aktivitás	demokrácia projektek, a régió előnye, hogy a legtöbb ifjúsági (ernyő)szervezet budapesti székhelyű, ahol számtalan lehetőség van a bekapcsolódásra (pl. Nemzeti Ifjúsági Tanács	programok illesztése az igényekhez, sok-sok direkt közösségfejlesztő programok, önkéntes program, felkereső ifj. munka erőltetése, buli szervíz, stb.	részvétel az ifjúságügyi döntéshozatalban

DEL-DUNANTUL

<i>Észlelt problémák</i>	<i>Hol tartunk jelenleg a régióban?</i>	<i>Javasolt fejlesztési célok</i>	<i>Eszközök, módszerek</i>
munkanélküliség, jövőbeni lehetőségek (ön)korlátozott volta	változatlanul magas a munkanélküliek száma, kezdő vállalkozások támogatása, tanácsadások	képzések, személyre szabott pályaválasztási tanácsadások	vállalkozások, Balaton, falusi turizmus, egyéb alternatívák, világra való kitekintés, siker-sztorik népszerűsítése
kedvezőtlen anyagi helyzet, hitel, tartozás, a háztartások tudatos költségvetésének hiánya,	adósságkezelési tanácsadás (főként szeretetszolgálatok, vagy egyházakhoz kötődő szolgáltatások), Fészek Program, Vidék Kaland Program, Esély Otthon Program	gazdasági, vállalkozási ismeretek tanítása alap- és középfokon már egyaránt, önkormányzati bérlakások nem csak hátrányos helyzetűeknek	projekt alapú oktatási módszerek becsempészése az oktatásba, közművelődésbe, szociális munkába egyaránt, háztartási naplók vezetése (családnak), osztály-persely, ifi iroda-persely
túlzott szerfogyasztás	KEF, Településszintű programok, Ismeretterjesztő szóróanyagok terjesztése a fiatalok által gyakran látogatott helyeken	az alapvető okok megszüntetése: megteremteni azt a valóságot, amiben szer nélkül is jól érzi magát	önismeret, életvezetési tanácsadás – pártfogói szinten drogprevenció, intézménylátogatás vagy önkéntes program drogambulancián, elvonón, stb.
alacsony szervezeti aktivitás, közösségi terek hiánya, depresszív, céltalan lét, unalom	látszatküldetések, láthatatlan tevékenységekkel és fiatalokkal, Ifjúsági fesztiválok Buli szerviz, Jelenlét Program (MMSZ Egyesület) Tanoda Programok Kontaktpont	programok illesztése az igényekhez, sok-sok direkt közösségfejlesztő program	valódi közösségi terek kialakítása, megőrizve az anonimitást, önkéntességet, érdeklődés felkeltése

AZ INTÉZMÉNYI NEVELÉS, A SZOCIÁLIS TERÜLET ÉS A KÖZMŰVELŐDÉS FELADATAI

szektor	probléma	cél	eszköz
iskola – nevelés- oktatás	„karmikus” iskolarendszer (problémák konzerválása és újratermelése) forráshiány, elmaradottság, tanulók differenciálásának nehezítettsége, tanulási kedv folyamatos elvesztése, a „mit nem tudsz?”-elv előtérbe kerülése a „mit tudsz?” helyett, miközben szövegértésük, kompetenciáik nem fejlődnek, ahogy önbizalmuk sem	<ul style="list-style-type: none"> - iskolarendszer kitorése, újraértelmezése - oktatási anyagok és eszközök fejlesztése - személyiségfejlesztés mind a tanulók, mind a pedagógusok részére - kompetencia alapú oktatás 	Tanoda- programok (nem csak a hátrányos helyzetű fiatalok esetében) alternatív iskolák, alternatív napközi, alternatív táborok, alternatív pedagógia
szociális munka	humán erőforrás képzése, fejlesztése, megbecsültsége, továbbá gondoskodás a feltöltődésükről, megakadályozva a fluktuációt	hozzáértő, kor-specifikus szakemberek alkalmazása az ifjúsággal foglalkozó szakterületeken, ill. szorosabb, gyakorlati együttműködésük	Csere-szakember program, ingyenes vagy kedvezményes képzési és üdülési lehetőség SZIA Közösségi Házak (Kadarkút) Jelenlét Program, Mobil Játszótér (MMSZ Egyesület)
közművelődés	közösségfejlesztő projektek a fiatalok aktív bevonásával	a fiatalok elérése a közművelődés eszközzel	Ifjúsági Házak, modell (pl. Debrecen), Helyiérték Egyesület Balatonboglár, Placc Szekszárd

Mobilitási hajlandóság csökkentése, visszaforgatása

- önkormányzati bérlakások biztosítása;
- állás biztosítása úgy, hogy a „hazatérő fiatalok” szívesen vegyenek részt a település fejlesztési elképzeléseinek kidolgozásában;
- a fiatalok bevonása a róluk szóló döntések meghozatalába;
- a fiatalok által szervezett, a település teljes lakosságának szóló programok megvalósulásának támogatása;
- a fiatalok, mint „a település számára fontos” lakosok elismerése.

ELMÉLETI PÉLDÁK

Munkerőpiaci aktivitás növelése

- a környékbeli munkáltatók által hiányolt kompetenciák felmérése;
- a munkáltatók, az iskolák és az ifjúsági szolgáltatók együttműködésének kialakítása;
- a településen (vagy a környéken) működő iskolák oktatási programjának korszerűsítése;
- pályaválasztási tanácsadás erősítése;
- önkéntes programok indítása, támogatása;
- az alapvető gazdasági ismeretek oktatása az általános- és középiskolákban (a hitel témakörét is beleértve);
- diákvállalkozások indítása;
- Speciális, ingyenes vagy csekély önerőt igénylő képzési programok indítása;
- kedvezményes hitelek;
- Információk eljuttatása az ifjúsági szolgáltatásokba, a fiatalok által gyakran látogatott szórakozóhelyekre, a fiatalok által olvasott helyi médiumokban.

ELMÉLETI PÉLDÁK

Passzív fiatalok bevonása

- a fiatalok szabadidő-eltöltési szükségleteinek felmérése;
- a fiatalok bevonása a szabadidő-eltöltésüket szolgáló intézmények program-kínálatának kialakításába;
- ifjúsági közösségi tér, extrém sportpálya, zenekaroknak alkalmas próbahelyiség, stb. kialakítása, fejlesztése, nyitvatartási idejük meghosszabbítása (különös tekintettel a hétvégére);
- a felkereső ifjúsági munka kialakítása;
- kifejezetten az ő érdeklődési körüknek megfelelő, „nekik dedikált” programok szervezése a közösségi terekben;
- az élethelyzetüknek megfelelő képzési, továbbképzési programok indítása.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE